

omstandigheden onschuldige bewoners van het slijmvlies van neus-, mond- en keelholte. Welke de invloed is, die de virulentie dier bacteriën op een gegeven oogenblik zoodanig doet toenemen, dat ze in staat zijn die ziekten te verwekken, ligt voorloopig, als zooveel meer, nog in het duister. Zeker kan hier een theorie als die der thermotaxis, samengeknutseld achter den microscoop, niet het gewenschte licht in de duisternis brengen.

DE HAAN.

BOEKAANKONDIGING.

DAVID HANSEMANN, *Studien über die Specificität, den Altruismus und die Anaplasie der Zellen*, Berlin 1893.

De door vele pathologen aangenomen metaplasie, de leer, dat uit cellen van een bepaalde soort cellen eener andere soort kunnen ontstaan, heeft in den laatsten tijd vele harer aanhangers verloren, en het streven schijnt te bestaan aan het „omnis cellula e cellula” het aanhangsel „ejusdem generis” toe te voegen.

VON RECKLINGHAUSEN, die nog steeds aanneemt, dat uit epitheel-cellen bindweefsel kan ontstaan, bevindt zich op veel gevaarlijker terrein dan zij, die aan den overgang van cylinder- in plaat-epithelium of van epitheel-cellen in kanker-cellen gelooven. Want deze laatsten kunnen tot hun verontschuldiging aanvoeren, dat hier geen ware metaplasie maar slechts histologische accommodatie in het spel is. Tot dusverre had men die laatste vraag trachten uit te maken door het bestudeeren van overgangsvormen tusschen de cellen der verschillende weefsels, maar HANSEMANN wijst er terecht op hoe onzeker de beoordeeling is en tot welke tegenstrijdige resultaten zij reeds gevoerd heeft. Hij is echter in staat het middel aan te geven, om deze leemte aan te vullen. Volgens HANSEMANN is de kariokinese het eenige onderscheidings-kenmerk tusschen de elementen der verschillende weefsels en heeft ieder weefsel zijn eigen mitose. HANSEMANN is in staat uit den vorm der kerndeelings-figuur te besluiten, of hij te doen heeft met een epitheel-, dan wel met een kliercel. Overgangsvormen tusschen deze kerndeelingsfiguren komen niet voor. Inderdaad schijnt het aantal specifieke weefsels zeer groot te zijn en bijv. het bindweefsel van ieder orgaan een afzonderlijke mitose te bezitten. HANSEMANN is dus een tegenstander der metaplasie, maar het komt Recensent voor, dat hij, waar hij zijn denkbeelden in verband brengt met de heerschende evolutie-theorieën, daarvan veel terugneemt. Feitelijk ontstaan de meest verschillende cellen uit de eicel en bevat deze alle plasma-soorten, die later in het individu zullen aanwezig zijn. Die eicel

verdeelt zich, maar de twee deelen daarvan zijn ongelijk en ook de verdeeling der dochtercellen blijft, tijdens de ontwikkeling, ongelijk. Wel bestaat de hoofdmassa der cel uit die plasma-soort, die voor het weefsel, dat deze cellen zullen vormen, hoofdplasma is, maar daarnevens bevinden zich altijd kleinere hoeveelheden plasma, dat eigenlijk bij andere weefsels te huis behoort, en die hier als nevenplasma op den achtergrond treden. Wordt door een of anderen invloed het hoofdplasma uitgestooten, dan komt het nevenplasma op den voorgrond en de cel verandert van aard. Dit verschijnsel noemt schrijver anaplasie, terwijl hij het verband, dat tusschen de cellen van verschillende soort, tusschen alle soorten van idioplasma, die in een individu aanwezig zijn, bestaat, waardoor bijv. het wegvallen van één soort den dood van het individu ten gevolge heeft, met den naam altruïsme bestempelt.

Schrijver resumeert zijn speculatieve beschouwing aldus:

De cellen van het lichaam verkrijgen bij haar ontwikkeling een zekere specificiteit, die haar belet elkander te vervangen. Na het embryonale leven is deze een definitieve geworden. Die specificiteit verkrijgen zij, doordat de aan bepaalde deeltjes der cellen, die door NÄGELI idioplasmen en door DE VRIES pangenen genoemd zijn, gebonden eigenschappen in de cellen zoodanig verdeeld zijn, dat een soort idioplasma de overhand heeft, ofschoon toch in iedere cel nevenplasma's niet geheel ontbreken. Terwijl een cel zich ontwikkelt neemt haar „Differenzirung” toe, doch haar geschiktheid om zelfstandig te leven af. Daar in iedere celsoort een bepaalde groep van idioplasmen de overhand heeft, maar voor een zelfstandig bestaan de evenwichtstoestand van alle plasmasoorten, die in het ei aanwezig waren, noodig is, ontstaat altruïsme tusschen de verschillende cellen. Iedere celsoort heeft alle andere noodig om te kunnen bestaan, geene kan door de andere worden gemist. *Onder bepaalde omstandigheden*, die we voor het lichaam als *pathologisch* moeten beschouwen, kan de specificiteit der cellen veranderen of liever verminderen. Deze verandering, de anaplasie, komt tot stand door het uitstooten van hoofdplasma en het op den voorgrond treden van nevenplasma, terwijl daarbij het altruïsme afneemt en de cellen een grootere zelfstandigheid erlangen.

Het komt Recensent voor, dat de door hem gecursiveerde woorden zeer rekbaar zijn en voor de metaplasie een goede kans overlaten.

FOKKER.

PARTICULIERE CORRESPONDENTIE.

HET KRANKZINNIGENGESTICHT TE UNTERGÖLTZSCH.

Deze nieuwe stichting heeft haar ontstaan te danken aan de overvulling der Saksische rijksgestichten Sonnenstein, Colditz, Zachadrasz, Hubertusburg en Hochweitzschen, ten gevolge waarvan door de Volksvertegenwoor-
Deel II. n°. 22, 1893.